

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

P/12/086
LPO-4100-02-02/2012

Poznań, dnia 3 kwietnia 2012 r.

**Pani
Aneta Tomaszewska
Kierownik Finansowy
Sądu Rejonowego
w Kaliszu**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu skontrolowała Sąd Rejonowy w Kaliszu w zakresie wykonania w 2011 r. planu finansowego.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 27 marca 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z zastrzeżeniami ocenia wykonanie w 2011 r. planu finansowego Sądu Rejonowego w Kaliszu.

1. Realizacja dochodów budżetowych Sądu Rejonowego w Kaliszu (Sądu) w kwocie 8.041 tys. zł była wyższa o 8 % od dochodów zaplanowanych na 2011 r. i wykonanych w 2010 r. Wykonanie wyższych dochodów nie było wynikiem nierzetelnego planowania, bowiem dotyczyło grzywien, opłat i kosztów sądowych, tj. wpływów trudnych do oszacowania na etapie planowania. Terminy i kwoty przekazywania przez Sąd na rachunek budżetu państwa dochodów wykonanych w 2011 r. były zgodne z postanowieniami § 13 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 11 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych².

Zmniejszenie o 2,7 % stanu należności Sądu na koniec 2011 r. w porównaniu do 2010 r. było wynikiem przede wszystkim odstąpienia od wykonania orzeczeń sądowych na kwotę 139,9 tys. zł, skutek bezskutecznej egzekucji, a także umorzenia decyzją Sądu należności w kwocie 449,9 tys. zł. Zmniejszenie o 7,9 % zaległości netto na koniec 2011 r. w porównaniu do 2010 r. było wynikiem prawidłowych działań windykacyjnych Sądu i egzekucji komorniczej.

Nieprawidłowy był natomiast sposób spisania w Sądzie w 2011 r. z ewidencji księgowej kwoty 589,8 tys. zł należności przedawnionych i umorzonych. Polegał on na zaewidencjonowaniu tych należności na koncie 720 (Przychody z tytułu dochodów budżetowych), zamiast na koncie pozabilansowym lub kosztów, stosownie do

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

² Dz. U. Nr 11, poz. 69 ze zm.

postanowień art. 35 b ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³, zgodnie z którym należności te zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych.

2. Wykonanie wydatków Sądu w 2011 r. w kwocie 17.949 tys. zł było wyższe od zaplanowanego w ustawie budżetowej o 6,7 %. Plan wydatków Sądu zwiększony został w 2011 r. o środki w kwocie 1.137 tys. zł, przekazane przez Dyrektora Sądu Apelacyjnego w Łodzi (dysponenta wyższego stopnia). W planie wydatków Sądu, oprócz ww. zwiększeń, wprowadzane były także zmiany, polegające na przenoszeniu środków pomiędzy paragrafami klasyfikacji budżetowej. Zwiększenia planu wydatków Sądu oraz zmiany w tym planie następowały na wnioski Pani Kierownik, uzasadniane koniecznością dostosowania planu do potrzeb Sądu i wyższymi niż planowano wydatkami.

Niektóre wydatki w budżecie Sądu nie zostały zaplanowane w pełni rzetelnie i wydatkowane celowo. Dotyczyło to przede wszystkim wydatków w § 4210 (Zakup materiałów i wyposażenia), których wykonanie w porównaniu do ustawy budżetowej wzrosło aż o 123%, a w porównaniu do 2010 r. o 70%. W potrzebach Sądu w tym paragrafie przewidziano wyłącznie zakup materiałów biurowych, druków, kopert, prenumeraty i jej aktualizacji oraz 20 komputerów dla pracowników Sądu. Z otrzymanych w 2011 r. dodatkowych środków budżetowych w kwocie 250,5 tys. zł, sfinansowano zakup regałów, szaf aktowych, niszczarki, kserokopiarki, telefaxu i komputerów, tj. wyposażenia którego nie zaliczono do niezbędnych potrzeb na etapie planowania.

Niecelowe i niegospodarne było przeznaczenie kwoty 79,3 tys. zł na sfinansowanie umów zawartych z osobami fizycznymi, którym Pani Kierownik zleciła do wykonania prace polegające na świadczeniu pomocy przy wysyłaniu poczty, przygotowaniu akt do archiwum, szyciu i podkładaniu akt sądowych, zakładaniu, przyjmowaniu i wydawaniu akt sądowych z archiwum. Zlecony do wykonania zakres prac mieścił się bowiem w zakresach czynności takich pracowników Sądu jak sekretarz sądowy i archiwista.

O nie w pełni racjonalnym zarządzaniu środkami na rachunku budżetowym świadczyła natomiast stosowana w Sądzie praktyka dokonywania płatności bezpośrednio po otrzymaniu dokumentów umożliwiających realizację płatności, bez analizy terminów wymagalnych. Dotyczyło to 25 dowodów księgowych, spośród 243 zbadanych (10,2%) na podstawie których środki budżetowe wydatkowano z wyprzedzeniem w stosunku do obligatoryjnego terminu płatności wynoszącym od 15 do 29 dni.

Sąd wywiązał się z obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych⁴ i w dniu 14 stycznia 2011 uiszczył opłatę abonamentową w kwocie 2.244,55 zł z tytułu posiadania 36 odbiorników radiowych i jednego telewizyjnego. Za radioodbiornik zakupiony 9 maja 2011 r. Sąd uiszczył opłatę abonamentową niezgodnie z postanowieniami art. 2 ust. 3 tej ustawy, tj. uiszczył opłatę za cały rok w kwocie 58,75 zł, zamiast za 7 miesięcy w kwocie 37,45 zł.

Niewykorzystane środki budżetowe w wysokości 11,8 tys. zł zostały terminowo zwrócone na rachunek dysponenta wyższego stopnia.

Wyniki badania trzech zamówień publicznych spośród czterech udzielonych w Sądzie w 2011 r., wykazały, że wydatków w Sądzie dokonywano zgodnie z procedurami określonymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵.

3. W ocenie NIK księgi rachunkowe Sądu są rzetelne, z zastrzeżeniem, o którym mowa niżej. Ocena ta jest wynikiem badania systemu rachunkowości i mechanizmów kontroli zarządczej, wiarygodności ksiąg rachunkowych, próby dochodów i wydatków oraz inwentaryzacji.

Badanie poprawności sporządzenia i ewidencji dowodów księgowych oraz zasad prowadzenia ewidencji księgowej, którym objęto 243 dowody i zapisy księgowe, potwierdzające operacje gospodarcze w kwocie 2.374.338,38 zł (spośród dowodów potwierdzających operacje gospodarcze w kwocie 4.099.332,10 zł) wykazało, że dowody księgowe dokumentujące poniesienie wydatków zawierały określenie rodzaju dowodu i stron, opis operacji oraz jej wartości, datę dokonania operacji, sporządzenia dowodu, akceptacji pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, datę dekretacji i kontroli wstępnej, o której mowa w art. 54 ustawy z dnia 25 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶ oraz zatwierdzenie do wypłaty przez kierownika jednostki. Dwa dowody księgowe objęte badaniem, potwierdzające operacje gospodarcze w kwocie 23.328,73 zł zostały

³ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 85, poz. 728 ze zm.

⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

⁶ Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.

nieprawidłowo zaewidencjonowane. Polegało to na ujęciu tych dowodów w ewidencji księgowej w paragrafach klasyfikacji budżetowej niezgodnych z dekreacją. Skutkiem nieprawidłowego księgowania było to, że w sprawozdaniu Rb-28 z wykonania planu wydatków Sądu w 2011 r. (rocznym oraz za grudzień 2011 r.) o kwotę 749,91 zł zaniżono wykonanie wydatków w § 4260 oraz o kwotę 749,91 zł zawyżono wykonanie wydatków w § 4300.

W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono także błąd systematyczny polegający na ujmowaniu w ewidencji księgowej faktur, wystawionych przez kontrahentów, w miesiącu akceptacji zobowiązania i zatwierdzenia do wypłaty przez Kierownika Finansowego Sądu. Praktyka ta wynikała z obowiązującej w Sądzie polityki rachunkowości, w myśl której „faktury oraz inne dokumenty księgowe będą księgowane, jako zobowiązanie zgodnie z datą zatwierdzenia dokumentu (uznania zobowiązania) przez Kierownika Finansowego Sądu Rejonowego w Kaliszu”. Spowodowało to, że zobowiązania w kwocie 21.224,51 zł zostały ujęte w księgach rachunkowych w okresie niezgodnym (styczeń 2012 r.) z datą ich powstania (grudzień 2011 r.), a ponadto nie zostały one wykazane w rocznym i miesięcznym (za grudzień) sprawozdaniach Rb-28 z wykonania planu wydatków Sądu. Stosowna w Sądzie praktyka ewidencjonowania faktur naruszała postanowienia art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁷, zgodnie z którym do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym.

Inwentaryzacja, wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. została w Sądzie przeprowadzona zgodnie z postanowieniami art. 26 i art. 27 ustawy o rachunkowości i rozliczona rzetelnie.

Na wynagrodzenia wydatkowane w Sądzie w 2011 r. zgodnie z planem kwotę 10.526 tys. zł (w tym § 4010 kwota 6.002 tys. zł i § 4030 kwota 4.524 tys. zł). Stan zatrudnienia w Sądzie w 2011 r. w porównaniu do 2010 r. był niższy o 0,06 % (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych).

4. Za wyjątkiem rocznego sprawozdania budżetowego Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa, pozostałe roczne sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych państwowych jednostek budżetowych, Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych, Rb-Z o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń, Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych, przekazywały prawdziwy i rzetelny obraz środków na rachunkach bankowych, dochodów i należności. W sprawozdaniu rocznym Rb-28 prawdziwy obraz zobowiązań zaniżony został o 21.224,51 zł, a wykonanie wydatków w §§ 4260 i 4300 wykazano w nieprawidłowych kwotach.

Roczne sprawozdania budżetowe Sądu sporządzone zostały terminowo.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zapewnienie prawidłowego spisywania z ewidencji księgowej należności przedawnionych i umorzonych,
- 2) rzetelne (wynikające z faktycznych potrzeb) planowanie wydatków rzeczowych oraz celowe wydatkowanie otrzymanych środków budżetowych,
- 3) wyeliminowanie praktyk zlecania innym osobom (zleceniobiorcom) zadań przypisanych pracownikom Sądu w zakresach ich czynności,
- 4) dostosowanie polityki rachunkowości do wymogów ustawy o rachunkowości w zakresie ujmowania w księgach rachunkowych okresu sprawozdawczego, w postaci zapisu, każdego zdarzenia gospodarczego, które nastąpiło w tym okresie,
- 5) uiszczanie opłat abonamentowych w kwotach wynikających z ustawy o opłatach abonamentowych,
- 6) zapewnienie racjonalnego zarządzania środkami na rachunku budżetowym Sądu, poprzez dokonywanie płatności za zakupione towary i usługi po analizie terminów wymagalnych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Kierownik w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Najwyższej Izby Kontroli

⁷ Dz. U. z 2009 r., poz. 1223 ze zm.

Delegatury w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.